

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT

VI. IZVJEŠĆE
O PODUZETIM AKTIVNOSTIMA U SVEZI NEZAKONITOG RADA I
ZAPOŠLJAVANJA MALODOBNIKA (ZA RAZDOBLJE 01. TRAVNJA 2008. DO 30.
RUJNA 2008.)

1. UVOD

Točkom 2. Zaključka Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 552-01/05-02/06, Urbroj: 5030108-05-3 od 06. listopada 2005. godine, ovo tijelo državne uprave je zaduženo da pojača nadzor s ciljem otkrivanja nezakonitog rada i zapošljavanja malodobnika i da svakih 6 mjeseci dostavlja Vladi Republike Hrvatske izvješće o poduzetim nadzorima.

2. PODRUČJE RADNIH ODNOSA

U šestom izvještajnom razdoblju, koje obuhvaća razdoblje od 01. travnja 2008. godine do 30. rujna 2008. godine inspektori rada za radne odnose svih područnih jedinica Državnog inspektorata postupajući u okviru svoje nadležnosti, u 42 nadzora otkrili su ukupno 105 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba Zakona o radu («Narodne novine» br. 137/04 – pročišćeni tekst i 68/05. – Odluka US RH, nastavno: ZR), Zakona o Državnom inspektoratu («Narodne novine» br. 76/99., 96/03., 151/03., 160/04., 174/04., 33/05., 48/05., 129/05., 140/05., 138/06., 68/07., 79/07. i 86/08., nastavno: ZDI), Zakona o strancima („Narodne novine“ br. 79/07.), Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ br. 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04., 92/05., 79/07. i 35/08, nastavno: ZMO) i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ br. 85/06., 105/06., 118/06., 77/07. i 35/08., nastavno: ZOZO), koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika. Inspekcijski nadzori obavljani su kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost ugostiteljstva, turizma, trgovine, industrije (pekare), u graditeljstvu, u filmskoj i video djelatnosti, u kazališnoj djelatnosti, te u uslužnim djelatnostima. Malodobnici, njih ukupno 50 (22 muških malodobnih osoba i 28 ženskih malodobnih osoba), u odnosu na koje su utvrđena nezakonita postupanja poslodavaca su radili na poslovima: konobara i pomoćnih konobara (9 malodobnika i 17 malodobnica), kuhara i pomoćnih kuhara (1 malodobnik), prodaje pekarskih proizvoda (1 malodobnica), građevinskih i pomoćnih građevinskih radnika (4 malodobnika), prodavača (4 malodobnika i 7 malodobnica), posluživanja (1 malodobnica), čišćenja brodova (2 malodobnika), pomoćnih radnika u kuhinji (1 malodobnik i 1 malodobnica), pomoćnih radnika u ugostiteljstvu (2 malodobnice), pomoćnog autolimara (1 malodobnik).

Vezano uz provedbu odredbe čl. 21. st. 2. ZR-a, kojom je utvrđeno da osoba mlađa od 15 godina smije iznimno, uz prethodno odobrenje inspektora rada, uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj, s time da sukladno čl. 21. st. 3. ZR-a zahtjev za odobrenje inspektoratu rada podnosi

zakonski zastupnik malodobne osobe, izvješćujemo Vas da su u navedenom razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili i 75 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju razliĉitih umjetniĉkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i dr. Postupajući u okviru svoje nadležnosti po navedenim zahtjevima inspektori rada su dali odobrenje za sudjelovanje 74 malodobnih osoba mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima (39 muških malodobnih osoba i 35 malodobnih ženskih osoba), dok je u odnosu na 1 žensku malodobnu osobu zahtjev odbijen, jer je bio podnesen nakon što je snimanje već obavljeno.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima neposrednim opažanjem, temeljem iskaza zateĉenih malodobnika, njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), drugih zateĉenih radnika i predstavnika poslodavaca, uvidom u radno-pravnu dokumentaciju radnika, evidencije o zaposlenim radnicima i drugu poslovnu dokumentaciju, inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su poĉinjene slijedeće nezakonitosti:

1. da je jedan poslodavac s malodobnom osobom sklopio ugovor o radu na određeno vrijeme u sluĉaju koji nije predviđen zakonom ili kolektivnim ugovorom, što je protivno ĉl. 15. st. 1. ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 246. st. 1. toĉ. 3. i st. 2. i 3. ZR-a,
2. da su ĉetiri poslodavca s malodobnim osobama sklopili ugovore o radu koji ne sadrŹe sve uglavke propisane odredbom ĉl. 17. ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 246. st. 1. toĉ. 5. i st. 2. i 3. ZR-a,
3. da su razliĉiti poslodavci (njih ĉetnaestoro) zaposlili malodobne osobe (ukupno petnaest), bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika, što je protivno ĉl. 22. st. 1. ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 247. st. 1. toĉ. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
4. da je šest poslodavaca uskratilo malodobnim radnicima pravo na dnevni odmor na naĉin i pod uvjetima propisanim ZR-om, kaŹnjivo po ĉl. 247. st. 1. toĉ. 8. i st. 2. i 3. ZR-a,
5. da je osam poslodavaca malodobnim radnicima (ukupno osmero) uskratilo pravo na tjedni odmor na naĉin i pod uvjetima utvrđenim odredbama ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 247. st. 1. toĉ. 9. i st. 2. i 3. ZR-a,
6. da jedanaest poslodavaca prije poĉetka rada nisu malodobnim radnicima (njih ukupno trinaest), uruĉili pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, što su bili duŹni budući da ugovori nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbi ĉl. 16. st. 3. ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 248. st. 1. toĉ. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
7. da dva poslodavca dvojici malodobnih radnika nisu u propisanom roku uruĉili primjerak prijave na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje, što je protivno ĉl. 16. st. 5. ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 248. st. 1. toĉ. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
8. da su dvojica poslodavaca zaposlili osobe mlađe od 15 godina Źivota, što je protivno ĉl. 21. st. 1. ZR-a, kaŹnjivo po ĉl. 248. st. 1. toĉ. 4. i st. 2. i 3. ZR-a. *Prema izvješću inspektora rada jedan je malodobnik (9 godina) radio na poslovima prodaje suvenira u trgovaĉkom obrtu svoje majke, a drugi (14 godina) na pomoćnim poslovima u graditeljstvu (ĉišćenje i održavanje opreme i alata na privremenom gradilištu vodospreme).*

9. da je jedan poslodavac zaposlio malodobnicu na poslovima koji mogu ugroziti njezino zdravlje, ćudorednost ili razvoj, što je protivno odredbi ćl. 23. st. 1. ZR-a, a kaŕnjivo po ćl. 248. st. 1. toć. 6. i st. 2. i 3. ZR-a.

U postupku nadzora utvrđeno je da je malodobnica (17 godina) radila u noćnom baru na poslovima konobarice. Kako je odredbama ćl. 3. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, utvrđeno da se radi zaštite ćudorednosti malodobnik ne smije zaposliti na poslovima u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, u noćnim barovima i noćnim klubovima kao i na drugim poslovima koji potencijalno mogu ugroziti ćudorednost malodobnika, sukladno ćl. 23. st. 1., 2. i 5. ZR-a u svezi ćl. 4. navedenog Pravilnika poslodavcu je zabranjeno da u noćnom baru zapošljava malodobnicu te je protiv poslodavca i odgovorne osobe istog podnesen optuŕni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu.

10. da je ukupno dvanaest poslodavaca zahtijevalo od malodobnih radnika (5 malodobnika i 8 malodobnica) da rade prekovremeno, što je protivno odredbama ćl. 41. st. 5. ZR-a, kaŕnjivo po ćl. 248. st. 1. toć. 17. i st. 2. i 3. ZR-a,
11. da je dvadeset devet malodobnih radnika (devet malodobnika i dvadeset malodobnica) radilo kod ukupno dvadeset pet poslodavaca noću tj. u vremenu između 19,00 sati uvećer i 7,00 sati ujutro idućeg dana (u industriji), odnosno izvan industrije u vremenu između 20,00 sati uvećer i 6,00 sati ujutro idućeg dana, što je protivno odredbama ćl. 62. ZR-a, kaŕnjivo po ćl. 248. st. 1. toć. 27. i st. 2. i 3. ZR-a,
12. da dvojica poslodavaca nisu malodobnim radnicima (dvojici) prilikom isplate plaće urućili obraćun plaće iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, što je protivno odredbama ćl. 91. st. 1. ZR-a, kaŕnjivo po ćl. 248. st. 1. toć. 41. i st. 2. i 3. ZR-a,
13. da dvojica poslodavaca nisu dvojici malodobnih radnika urućili obraćune dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama ćl. 91. st. 2. ZR-a, kaŕnjivo po ćl. 248. st. 1. toć. 42. i st. 2. i 3. ZR-a,
14. da poslodavci nisu prijavili ukupno šest malodobnih radnika na obvezno mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje s prvim danom poćetka rada, što je protivno odredbama ćl. 4. ZDI-a, kaŕnjivo po ćl. 71. st. 1., 2. i 3. ZDI-a,
15. da su dvojica poslodavaca za malodobne radnike podnijeli prijavu nadležnom tijelu mirovinskog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama ćl. 101. st. 1. i st. 2. ZMO-a, kaŕnjivo po ćl. 168. st. 1. i 2. ZMO-a
16. da je petoro poslodavaca za malodobne radnike podnijelo prijavu nadležnom tijelu zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama ćl. 110. st. 2. ZOZO-a, kaŕnjivo po ćl. 133. st. 1. i 2. ZOZO-a,

17. da jedan poslodavac nije dostavio inspektoru rada potrebne podatke i dokumentaciju vezane uz rad malodobnika, što je protivno odredbi čl. 34. i 35. ZDI-a, kažnjivo po čl. 65. st. 1. i 2. ZDI-a,
18. da jedan poslodavac nije izvršio rješenje inspektora rada koje se odnosi na zabranu određivanja noćnog rada malodobniku, što je protivno čl. 61. ZDI-a, kažnjivo po čl. 68. st. 1. i 4. ZDI-a.

Slijedom utvrđenoga, a zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama zakona, čime bi bila ostvarena bitna obilježja navedenih djela prekršaja, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima, sukladno odredbama čl. 51. st. 1. ZDI-a i čl. 111. st. 1. Prekršajnog zakona ("Narodne novine" br. 107/07) podneseni su optužni prijedlozi.

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama ZR-a, napominjemo da prekršaji iz čl. 246. ZR-a spadaju u grupu «lakših prekršaja», za koje je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 kuna (toč. 1. do 10.), st. 2. novčana kazna od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1., toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 247. ZR-a spadaju u grupu «težih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 31.000,00 do 60.000,00 kuna (toč. 1. do 43.), st. 2. novčana kazna od 4.000,00 do 6.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 248. ZR-a spadaju u grupu «najtežih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 61.000,00 do 100.000,00 kuna (toč. 1. do 49.), st. 2. novčana kazna od 7.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR- za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da će se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko.

Osim podnošenja optužnih prijedloga, odnosno obaveznih prekršajnih naloga, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori rada za radne odnose su u slučajevima nezakonitog prekovremenog i noćnog rada malodobnika (koje su nezakonitosti utvrđene neposrednim očevikom), rješenjima zabranili poslodavcima određivanje prekovremenog i noćnog rada malodobnicima. Temeljem izvješća svih područnih jedinica Državnog inspektorata, u navedenom razdoblju su inspektori su u donijeli 12 rješenja o zabrani određivanja prekovremenog rada malodobniku, 22 rješenja o zabrani određivanje noćnog rada malodobnicima, 1 rješenje o zabrani zapošljavanja malodobne osobe mlađe od 15 godina, te 1 rješenje o zabrani zapošljavanja malodobnice na poslovima koji mogu ugroziti čudoređe malodobne osobe. Nadalje, vezano uz utvrđeno nezakonito zapošljavanje malodobnih radnika, koje poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada i na odgovarajuće radno vrijeme, sukladno čl. 62. ZDI-a inspektori su u 2 slučaja usmenim rješenjima u zapisniku poslodavcima zabranili obavljanje djelatnosti u nadziranom poslovnom prostoru-objektu u trajanju od 30 dana, koje su mjere izvršene pečaćenjem nadziranih poslovnih objekata.

Sukladno odredbama čl. 36. st. 1. ZDI-a, o utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju upućena je 1 obavijest Ministarstvu unutarnjih poslova, 2 obavijesti Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, 9 obavijesti Poreznoj upravi Ministarstva financija, 20 obavijesti mjesno nadležnim centrima za socijalnu skrb, te 14 obavijesti Pravobraniteljici za djecu, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

3. PODRUČJE ZAŠTITE NA RADU

U razdoblju od 01. travnja 2008. do 30. rujna 2008. godine inspektori rada za zaštitu na radu svih područnih jedinica Državnog inspektorata utvrdili su povredu propisa iz područja zaštite na radu, počinjene u odnosu na malodobne radnike u sljedećim slučajevima:

Utvrđeno je da su šest poslodavaca protivno odredbi čl. 34. st. 2. Zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 59/96, 94/96, 114/03, 100/04 i 86/08 nastavno: ZZR) rasporedili osam (8) malodobna radnika na poslove s posebnim uvjetima rada i to na poslove: betoniranja, šalovanja i nalijevanja šahti (1), pomoćnog građevinskog radnika (3), pomoćnog radnika (1), čišćenja na visini većoj od 3m (1), elektroinstalatera (1) i prodavača u odjelu boja i lakova (1).

Slijedom utvrđenog činjeničnog stanja za navedene slučajeve, a temeljem odredbe čl. 59. ZDI-a inspektori rada za zaštitu na radu su donijeli 6 rješenja kojima su naredili poslodavcima udaljšavanje malodobnih radnika sa poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete.

Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavca podneseno je 6 optužnih prijedloga zbog osnovane sumnje da su počinili djelo prekršaja opisano u čl. 27., 34. i 40. ZZR-a, a kažnjivo po čl. 108. st. 1. toč. 11. i 17. i st. 2. te čl. 109. st. 1. toč. 2 i st. 2. ZZR-a.

Vežano uz djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 108. i 109. ZZR-a, napominjemo da je u st. 1. tih čl. ZZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca fizičku i pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 40.000,00 kuna te u st. 2. novčana kazna od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1. tih čl. ZZR-a za odgovornu osobu pravne osobe.

4. OCJENA STANJA

U odnosu na prethodna izvještajna razdoblja, u razdoblju od 01. travnja do 30. rujna 2008. godine povećan je broj nadzora u kojima su utvrđene nezakonitosti vezane uz rad i zapošljavanje malodobnika (42 nadzora u odnosu na 24 nadzora u prethodnom izvještajnom razdoblju, što predstavlja povećanje od 75%).

Nadalje, ponovno se može primijetiti povećanje broja zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za izdavanje odobrenja inspektora rada za naplatno sudjelovanje osoba mlađih od 15 godina u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, podnesenih na temelju odredbe čl. 21. st. 3. ZR-a u svezi st. 2. toga čl. ZR-a. Naime, u ovom izvještajnom razdoblju zaprimljeno je ukupno 75 zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za naplatno sudjelovanje tih malodobnika u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR-a (od kojih je 74 pozitivno riješeno), dok je u prethodnom izvještajnom razdoblju (od 01. listopada 2007. do 31. ožujka 2008. godine) bio zaprimljen ukupno 71 zahtjev zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za naplatno sudjelovanje malodobnika u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR-a (od toga je 69 bilo pozitivno riješeno).

Nadalje, u posljednjem izvještajnom razdoblju može se primijetiti lagani pad prosječnog broja otkrivenih nezakonitosti s obilježjima djela prekršaja vezanih uz rad i zapošljavanje malodobnika u odnosu na broj obavljenih nadzora. Naime, u ovom izvještajnom razdoblju u ukupno 42 nadzora otkriveno je i procesuirano ukupno 105 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a i drugih propisa čiju provedbu nadziru inspektori rada Državnog inspektorata, a koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika, dok je u prethodnom izvještajnom razdoblju u ukupno 24 nadzora bilo otkriveno i procesuirano 81 povreda prekršajno sankcioniranih odredbi ZR-a i drugih propisa čiju provedbu nadziru inspektori rada Državnog inspektorata, a koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika. Međutim, u posljednjem izvještajnom razdoblju značajno je porastao broj poduzetih upravnih mjera kojima se zabranjuje određeno postupanje poslodavca (osobito određivanje prekovremenog i noćnog rada malodobnicima), što ukazuje da su inspektori rada malodobnike zaticali u nezakonitom prekovremenom i noćnom radu, odnosno da su te činjenice utvrđivali neposrednim opažanjem.

U istom razdoblju može se primijetiti znatno povećanje broja otkrivenih nezakonitosti iz nadležnosti inspektora rada za zaštitu na radu, koje su poslodavci počinili na štetu malodobnih osoba. Naime, u ovom izvještajnom razdoblju utvrđeno je da su šest poslodavaca protivno odredbama čl. 34. st. 2. ZZR-a rasporedili osam (8) malodobnih radnika na poslove s posebnim uvjetima rada, dok su u prethodnom izvještajnom razdoblju bila utvrđena 3 slučaja zapošljavanja malodobnih radnika na poslove s posebnim uvjetima rada. Sukladno povećanju broja utvrđenih nezakonitosti povećan je i broj podnesenih optužnih prijedloga i donesenih upravnih mjera.

REPUBLIKA HRVATSKA
1. GLAVNI INSPEKTOR
mr.sc. Kruno Kovačević
DRŽAVNI INSPEKTORAT

